

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

ас. д-р Събина Ефтимова,
катедра “Библиотечен мениджмънт”, УниБИТ
eftimova@mail.bg

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

**“Една от основните цели, стоящи
пред управлението на
природното и културно
наследство, е да се даде гласност
на значението му за обществото
и необходимостта от опазването
му”**

[1] Международна харта за културния туризъм – приета от Международния съвет за паметниците на културата и забележителните места (ИКОМОС) през 1999 г., <http://www.icomos-ictc.org/>

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Дефинирането на нематериалното наследство като обект на закрила е съществено, тъй като то определя обхвата на предоставяната по силата на закона закрила. Разглежда се в трета глава, чл. 42 от ЗКН:

„Нематериално културно наследство са:

1. устни традиции и форми на изразяване, включително и езикът като носител на нематериално културно наследство;
2. художествено-изпълнителско изкуство;
3. социални обичаи, обреди и празненства;
4. знания и обичаи, които се отнасят до природата и вселената;
5. знания и умения, свързани с традиционните занаяти.

В Министерството на културата се води регистър на нематериалното културно наследство по ред, определен с наредба на министъра на културата.”

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

На международно ниво през 2003 г. на 17 октомври 2003 г. в Париж на Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО) е приета „Конвенция за опазване на нематериалното културно наследство“, която е ратифицирана в България със закон, приет от 40-то Народно събрание на 26 януари 2006 г. в Държавен вестник, бр. 12 от 7 февруари 2006 г. Издадена от Министерството на културата, и е обнародвано в бр. 61 от 28 юли 2006 г., в сила за Република България от 10 юли 06.2006 г.

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

В Конвенцията, нематериалното културно наследство се дефинира, по следния начин в чл. 2 ал.1:

„Нематериално културно наследство“ означава обичаите, формите на представяне и изразяване, знанията и уменията, а така също и свързаните с тях инструменти, предмети артефакти и културни пространства, признати от общностите, групите, а в някои случаи отделните лица като част от тяхното културно наследство...”

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

За опазването му е възприета практиката на принципа на обичайното, неписано право, че нематериалното наследство е обществено достъпно и всеки член на обществото, всеки българин има правото да го практикува и използва, не само за лични нужди, но и с комерсиална цел. Така формулиран правният регламент за нематериалното културно наследство е косвен, тъй като няма предвиден специален режим за достъп и неговото използване. Кое от своя страна води до заключението, че то е достъпно и може да бъде използвано от всички.

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

В същото време то е продукт на колективен интелектуален труд и подлежи на закрила от закона. В глобален мащаб за това се грижи Световната организация по интелектуална собственост. Организацията определя мястото на нематериалното културно наследство в системата на интелектуалната собственост, като го нарича „традиционни знания”. Тя признава правото на местни общности и други притежатели на традиционни знания да решат сами как да бъдат дефинирани тези знания, иновации, култури и практики.

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Днес свободният достъп до нематериалното културно наследство и липсата на това правно призната връзката между нематериалното културно наследство и интелектуалната собственост в българското законодателство, разкриват възможности за неправомерното му използване (изопачаване или опорочаване на традиционното му съдържание и културно значение за общността или групата на неговия произход).

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

В листата на световните шедьоври на нематериалното културно наследство са вписани:

Бистришките баби

Нестинарството

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

На 4-ти април 2013 г. Министерът на културата г-н Владимир Пенев и неговият екип представиха шестте нови кандидатури за вписване в Представителния списък на ЮНЕСКО на нематериалното културно наследство на човечеството.

В сферата на традиционното пеене и свирене:

- „Двугласното пеене в гр. Неделино“;
- „Песента - минало, настояще и бъдеще“ - на читалището „Св. Св. Кирил и Методий – 1926“ в село Сатовча;

В сферата на традиционните занаяти:

- „Чипровските килими“;

От традиционните празници и обреди:

- „Народният празник Сурова в Пернишко“;

Две предложения са направени и за Регистъра на добрите практики на ЮНЕСКО:

- “Националният събор на народното творчество в Копривщица”;
- **“Читалището като българска културна институция”**.

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Литература:

- **Борисова**, Владя. Културното наследство и интелектуалната собственост. – София, 2008. – 202 с.
- **Закон** за културното наследство <<http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135623662>> (11.01.2013).
- **Кабаков**, И., К. Русев, Международноправна защита на Културното наследство: Инфраструктури и процеси. // <<http://www.phls.uni-sofia.bg/cult/predgovor/predgovor.html>> (09.01.2013).
- **Катошева**, Милена. Нематериално културно наследство и интелектуална собственост. // <<http://milenakatosheva.wordpress.com/2011/07/14/>> (10.01.2013).
- **Конвенция** за защита на нематериалното културно наследство <<http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-BG-PDF.pdf>> (11.01.2013).
- **Регионален** център за опазване на нематериалното културно наследство на страните от Югоизточна Европа <<http://e-rayo.net/unesco.pdf>> (10.01.2013).
- **Трильовска**, Н. И др. Проблеми свързани с опазването на обектите на историческото, културно и нематериално наследство в България и Европа. // Юридическо списание на НБУ, 2012, № 3, с. 66-149.

НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Докладът е осъществен в рамките на проект „Анализ на обичайните практики при използването на продукти на интелектуалната собственост в университетска информационна среда” ДМУ 03/3 с ръководител д-р Тереза Тренчева.
